

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל, ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

פרשת האזינו

"כְּנֹשֵׁר יַעִיר קִנּוּ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחַף יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ וְיִשְׂאֵהוּ עַל אַבְרָתוֹ, ה' בְּרַד יִנְחֵנוּ וְאֵין עֲמוֹ אֵל נִכְר" (דברים פרק לב, יא-יב)

משה ואהרון שידברו עמם בתחילה, ורק אחר כך התגלה עליהם בכל עוזו. ג. 'פרוש כנפיו יקחהו', כאשר רוצה הנשר להעביר את גוזלו ממקום למקום הרי הוא מעביר אותם יחד עם הקן ולכן נאמר 'יקחהו' בלשון יחיד, כיון שזה מתייחס לקן ולא לגוזלים], כדי שלא יקשה עליהם המעבר, וכך ה' הוציא את ישראל ממצרים יחד עם כל רכושם וצאנם ובקרים. ד. 'ישאהו על אברתו', כאשר הנשר לוקח את גוזליו אינו מניח אותם על כנפיו הפרושות לצדדים, כדי שלא יפלו, אלא מניחם על ה'אברה' שבאמצע גופו, כדי שישמרו, וכך ה' הקיף את ישראל בענני כבוד מכל צדיהם כדי להגן עליהם מכל רע. (שאלה ח).

שאלה: במשל אמר ארבעה דברים, 'כנשר יעיר קינו', 'על גוזליו ירחף', 'פרוש כנפיו יקחהו', 'ישאהו על אברתו', ואילו בנמשל אמר רק פרט אחד.

תשובה: באמת כל החלקים של המשל שייכים בהנהגת ה' עם ישראל במדבר: א. 'כנשר יעיר קינו', שכאשר הנשר מתקרב אל הקן הוא מצפצף בקולו כדי שגוזליו יכירו אותו ולא יבהלו בחושבם שהוא עוף זר, וכך ה' שלח תחילה את משה ואהרון למצרים, שידברו בשמו. ב. 'על גוזליו ירחף', שאין הנשר יורד ממעופו בבת אחת על גוזליו, שלא יזיקם בצפרניו, אלא תחילה מרחף מעליהם מעט, ויורד עליהם בנחת, וכך ה' לא התגלה לפני ישראל מיד בתוקפו ובגבורתו העצומים [כפי שהתגלה אחר כך בהר סיני בקולות וברקים], אלא שלח את

"וַיִּרְכְּבֵהוּ עַל בְּמֹתַי אֶרֶץ וַיֵּאכַל תְּנוּבַת שְׂדֵי וַיִּנְקְהוּ דְּבַשׁ מִסְּלַע וְשֶׁמֶן מִחֲלָמִישׁ צוּר, חֲמַאת בָּקָר וְחֵלֶב צֹאן עִם חֵלֶב בָּרִים וַאֲיִלִּים בְּנֵי בָשָׁן וְעֵתוּדִים עִם חֵלֶב פְּלִיזֹת חֲטָה וְדָם עֵגֶב תִּשְׁתֶּה חֲמֹר" (דברים פרק לב, יג-יד)

כך כמו בארץ מישור, לכן הוסיף ואמר 'ויאכל תנובת שדי', כי יהיה להם בארץ זו שפע גשמי של תבואה ופירות, ועל כך סיים הכתוב ואמר שאפילו במקומות שאינם ראויים מצד טבעם לגדל פירות אלו, הרי בדרך ההשגחה האלוקית יהיה להם כביכול 'דבש מסלע ושמן מחלמיש צור', וכל שכן במקומות הראויים לכך מטבעם. (שאלה ב).

שאלה: מדוע לגבי הדבש והשמן אמר שייצאו מהסלע והחלמיש, ולא אמר שיהיו להם שמן מזיתים ודבש מתמרים, וכפי שאמר לגבי שאר הדברים שיבואו אליהם בדרך טבעית. תשובה: פתח הכתוב באומרו 'וירכבהו על במותי ארץ' ללמד שהנחיל ה' לעמו את ארץ ישראל שהיא גבוהה מכל הארצות, אך כיון שבמקומות הגבוהים אין הפירות והירקות מצויים כל

”ויבא מִשֵׁה וַיְדַבֵּר אֶת כָּל דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בֶּן נוֹן, וַיְכַל מִשֵׁה לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל” (דברים פרק לב, מו-מו)

הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, ועל כך נאמר בסוף פרשת וילך וַיְדַבֵּר מִשֵׁה בְּאָזְנֵי כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תָּמָס, וְכָל קְהַל יִשְׂרָאֵל הֵם כָּל מִי שֶׁנִּקְרָאוּ לְקִרְיָתוֹ, וְהֵם הַזְקֵנִים וְהַשׁוֹטְרִים, וְלֹא כָּל הָעָם. וּבִפְעַם הַשְּׁלִישִׁית אָמַר אֶת הַשִּׁירָה לְכָל יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, וְעַל כֵּן נֹאמַר כֹּאן וַיְכַל מִשֵׁה לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל. וּבִמְרִירָה זֹאת הִשְׁתַּחֲוֶה גַם יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן, כִּדֵּי שִׁיכִירוּ הָעָם בְּחִשְׁבֹתוֹ וַיִּקְבְּלוּ אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְמַלְךְ וּמִנְהִיג לְאַחַר מִיתַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ. וּמִלְבַד זֹאת, כִּיּוֹן שֶׁהִיָּה הָעָם רַב וְעֵצוֹם, הִיָּה יְהוֹשֻׁעַ צָרִיךְ לְעֹזֵר לְמֹשֶׁה כְּמִתּוֹרֵגְמָן הַמְּשַׁמֵּעַ אֶת הַדְּבָרִים בְּקוֹל, וְלֹכֵן מְכַנְהוּ כֹּאן בְּשֵׁם ‘הוֹשֵׁעַ בֶּן נוֹן’, לְוֹמַר שֶׁעֶזֶר לְמֹשֶׁה כְּפִי שֶׁהִיָּה מְשַׁמְשׁוֹ תָּמִיד מִנְעֻרָתוֹ, וְכִינְהוּ בְּשֵׁם שֶׁהִיָּה מְכֻנָּה בּוֹ בְּצַעֲרֹתוֹ. (שאלה ג).

⋯

”וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שִׁימוּ לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנִי מַעֲדִיר בְּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּצְנַח אֶת בְּנֵיכֶם לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. כִּי לֹא דָבָר רֶק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיִּיכֶם וּבְדַבְרֵי הַזֶּה תִּאָּרִיכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן שְׂמֹחַ לְרִשְׁתָּהּ” (דברים פרק לב, מו-מו)

וּבְדַבְרֵי הַזֶּה תִּאָּרִיכוּ יָמִים. ב. כִּיּוֹן שֶׁשִּׁירַת הָאֲזִינוּ בְּעִיקְרָהּ הִיא עֲדוּת עַל הַדְּבָרִים הַעֲתִידִים לִהְיוֹת עִם יִשְׂרָאֵל, חֲשַׁשׁ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שִׁיחֲשָׁבוּ יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם שֶׁאֵין תּוֹעֵלַת בְּשִׁמִּית הַתּוֹרָה וְהַמְּצוּוֹת, כִּיּוֹן שֶׁבִּין כֵּן נִגְזְרָה הַגְּזִירָה שֶׁל הַגְּלוּת וְכָל הַצְּרוּת, וּמִחֲמַת כֵּן יִתְרַשְׁלוּ בְּקִיּוֹם הַמְּצוּוֹת, וְעַל כֵּן אָמַר לָהֶם שִׁיּוֹמוּ לֵב אֶל הַדְּבָרִים שֶׁהוּא מְצוּוֶה אוֹתָם, וְלֹא יִחֲשָׁבוּ שֶׁהוּא דָבָר רֶיק לְגַבֵּי זֶה שֶׁלֹּא יוֹעִיל לָהֶם לְבִטּוֹל הַגְּזִירָה, כִּי יוֹעִיל לָהֶם הַדָּבָר שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר שִׁיּוֹמְרוּ אֶת הַמְּצוּוֹת כְּרֹאוּי לֹא יִבּוֹאוּ עֲלֵיהֶם גְּזִירוֹת אֵלוֹ, וְרַק בְּדוֹר שִׁיּוֹמְרוּ מִקִּיּוֹם הַתּוֹרָה יִתְקַיְּמוּ כָּל הַצְּרוּת וְהַיְעוּדִים הַלְלוּ. (שאלה ז).

⋯

”עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה הֵר נָבוֹ אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי מוֹאָב אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יַרְחוֹ וַיִּרְאֶה אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחֲזָהּ. וַיִּמַּת בְּהַר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלָה שְׂמֹחַ וְהֶאֱסַף אֶל עַמּוּדָה בְּאֲשֶׁר מִתְּ אֶהְרֹן אֲחִיךָ בְּהַר הָהַר וַיִּאָּסַף אֶל עַמּוּדָה” (דברים פרק לב, מ"ט-נ)

תְּשׁוּבָה: בֹּא הַכְּתוּב לְרִמּוֹז שֶׁבְּהַר זֶה הִתְקַיְּמוּ שְׁנֵי הַדְּבָרִים, גַּם הַגְּזִירָה שֶׁלֹּא יִכְנַס מֹשֶׁה לְאַרְצָה, כִּי הֵר זֶה הוּא בְּאַרְצֵי מוֹאָב, וְגַם שִׁירָאָה בְּעֵינֵינוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ, כִּי הֵר זֶה הוּא עַל פְּנֵי יַרְחוֹ.

שִׁירָאָה: א. הֵרִי כָּבֵד הִיָּה מֹשֶׁה עוֹמֵד וּמְדַבֵּר עִם הָעָם, וּמְדוּעַ נֹאמַר ‘וַיִּבּוֹא מֹשֶׁה’. ב. הֵרִי כָּבֵד בְּסוּף פְּרֻשַׁת וַיִּלְךְ נֹאמַר וַיְדַבֵּר מִשֵׁה בְּאָזְנֵי כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תָּמָס, וּמְדוּעַ חֹזֵר כֹּאן הַכְּתוּב שׁוֹב עַל כֵּן. ג. מְדוּעַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן מְכֻנָּה כֹּאן ‘הוֹשֵׁעַ בֶּן נוֹן’, וְהֵרִי כָּבֵד הַשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ לְ‘הוֹשֻׁעַ’. תְּשׁוּבָה: מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אָמַר אֶת שִׁירַת הָאֲזִינוּ לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, בְּפַעַם הַרְּאִשׁוֹנָה אָמַר זֹאת רֶק לְאַנְשִׁים שֶׁהָיוּ לִידוֹ בְּזִמְנָה שְׁבִיאָה אֲלֵיוֹ הַנְּבוּאָה, וְעַל כֵּן נֹאמַר בְּפְרֻשַׁת וַיִּלְךְ וַיִּכְתָּב מִשֵׁה אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הַהוּא וַיִּלְמְדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [וְלֹא נֹאמַר שֶׁאָמַר לְכָל יִשְׂרָאֵל]. וּבִפְעַם הַשְּׁנִיָּה לִימְדָה לְזְקֵנִים וְלַשׁוֹטְרִים, וְעַל כֵּן נֹאמַר ‘הִקְהִילוּ אֵלַי אֶת כָּל זְקֵנֵי שְׁבֻטֵיכֶם וְשׁוֹטְרֵיכֶם וְאֲדַבְּרָה בְּאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֶעֱיִדָה בָּם אֶת

שִׁירָאָה: א. מְדוּעַ הוֹצֵר לְוֹמַר לָהֶם ‘שִׁימוּ לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים’, וְמָה מִיּוֹחַד בְּדְבָרִים אֵלוֹ יוֹתֵר מִשֶׁאֵר דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְעִשְׂרַת הַדְּבָרִים שֶׁהוֹצֵר לְוֹמַר לָהֶם שִׁיּוֹמוּ לִבָּם, ב. וְכִי יַעֲלֶה בְּדַעְתָּם שֶׁדְּבָרֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הֵם דְּבָרִים רִיקִים שֶׁהוֹצֵר לְהַזְהִיר ‘כִּי לֹא דָבָר רֶיק הוּא’.

תְּשׁוּבָה: א. בֹּא הַכְּתוּב לְוֹמַר שֶׁלֹּא יִחֲשָׁבוּ שֶׁדְּבָרֵי הַתּוֹרָה הֵם רֶק מִשְׁלַל וְרַעֲיוֹנוֹת מוֹפְשָׁטִים, וּבְכּוֹנוֹת וּבְסוּדוֹת הַטְּמוּנִים בְּדְבָרֵי הַתּוֹרָה, אֲלֵא יִתְבּוֹנְנוּ וַיִּדְקְדְּקוּ בְּכָל מִילָה כְּפֹשׁטָה, שֶׁזֶהוּ עִיקַר קִיּוֹם הַמְּצוּוֹת וְהַנְּהַגַת הָאָדָם בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן אָמַר שֶׁאֵין פֶּשֶׁט דְּבָרֵי הַתּוֹרָה דְּבָרִים רִיקִים חֲלִילָה, אֲלֵא הֵם חַיִּיכֶם,

שִׁירָאָה: כִּיּוֹן שֶׁהִרְאָה ה' אֶת הַהֵר לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ, שֶׁנֹּאמַר ‘הֵר הַעֵבְרִים הַזֶּה’, מְדוּעַ הוֹסִיף לְתַאֲרוֹ ‘אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי מוֹאָב’, ‘אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יַרְחוֹ’, וְהֵרִי כָּבֵד יַדַּע מֹשֶׁה בְּאִיזָה הֵר מְדוּבָר.